

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินรอบสองของโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าเป๋และตำบลแม่เหาะ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และการศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
2. กรอบและแนวการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. มาตรฐานการศึกษา
4. หลักการและแนวคิด ในการประกันคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ระบบการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความจำเป็นและเรื่องที่สำคัญ การปฏิรูปการศึกษาของไทย จึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ดังที่ปรากฏ ในหมวดที่ 4 แนวทางจัดการศึกษา โดยการจัดการศึกษายึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุดและผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ถือว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพทั้งนี้ต้องเน้นความรู้คู่คุณธรรมด้วย

ในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ในมาตราที่ 47 และ 48 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้นต้องเป็นการดำเนินงานที่มีเป้าหมายที่

ชัดเจนเพื่อพัฒนาตนเองให้พร้อมต่อการประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่ พัฒนาเกณฑ์และประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัตินี้ และนอกจากนี้ได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี นับแต่มีการประเมินครั้งสุดท้าย โดยให้มีการเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ดังนั้นสถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเองเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบที่มีต่อเยาวชนของชาติไทย ตั้งเป้าหมายการพัฒนาให้ชัดเจนในด้านผู้เรียน คือเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามมาตรฐานอย่างแท้จริง

กรอบและแนวการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

จากความหมายของการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพในสถานศึกษา เป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยได้ผนวกแนวคิดของการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และแนวคิดของระบบการประเมินผลภายในที่ยึดติดกับการทำงานปกติ (Built-in Evaluation System) ที่อาศัยวงจรทำงานแบบ PDCA (P=Plan , D=Do , C=Check , A=Action)

ตามที่ จำรูญ เรืองขจร (2545, หน้า 1 - 4) ได้กล่าวถึง ผลงานเชิงประจักษ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันสืบเนื่องมาจากสารบัญญัติในหมวด 6 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังกล่าวข้างต้น สรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลงานเชิงประจักษ์อันสืบเนื่องมาจากสารบัญญัติของมาตรา 47 คือ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 สารสำคัญโดยสรุป มีดังนี้

1. ให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

- 1.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 1.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 1.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 1.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 1.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา
- 1.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 1.8 การผุดูระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้
 - 3.1 กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 3.2 กำกับ ติดตาม ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 3.3 เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
4. ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้
 - 6.1 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ
 - 6.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม
 - 6.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชาหรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
 - 6.4 กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

6.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบ และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

6.7 กำหนดการจัดงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

8. ให้บุคคลใน ข้อ 3.3 ดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน และรายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้ทำอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

9. ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนในทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

10. ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมหลักฐานข้อมูล และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 9 เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

11. ให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

11.1 จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

11.2 จัดให้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ในวิชาแกนหลักของสถานศึกษาร่วมกันเป็นรายปี / รายภาคเรียน

11.3 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

12. ให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และรายงานผลให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดทราบ ทั้งนี้การตรวจสอบและทบทวนให้เป็นไปตามข้อ 8 โดยอนุโลม

13. ให้หน่วยงานต้นสังกัดศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบ และเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งกำกับ

สนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม ประเมินผลและผดุงประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาด้วย

เมื่อพิจารณาสาระสำคัญตามนัยของประกาศกระทรวงศึกษาธิการ อันเป็นผลมาจาก สาระบัญญัติในมาตรา 47 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังกล่าวข้างต้น พบว่า สถานศึกษามีภารกิจที่จะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในภายใต้กรอบแนวทางของ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนของ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : จำรูญ เรืองขจร (2545, หน้า 4)

จากแผนภูมิที่ 1 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียนตลอดจนผู้ปกครอง ประชาชน ในชุมชนทุกคนเป็นผู้ดำเนินการนับตั้งแต่เริ่มต้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน กำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของโรงเรียน การพัฒนามาตรฐานของสถานศึกษาการดำเนินการ ไป จนถึงกระทั่งการตรวจสอบทบทวนและรายงานผลการดำเนินการ และการผุดงระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาเป็นอันดับสุดท้ายจะเห็นได้ว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาเป็นเรื่องที่จะต้องเร่งดำเนินการให้ครอบคลุมและต่อเนื่อง ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้ กำหนดไว้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในทุกกระดับต่อไป

จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพจะเป็นระดับหนึ่งของวิวัฒนาการของการบริหารและ การจัดการเชิงคุณภาพที่ยังไม่บรรลุถึงขั้นของ TQM แต่ก็ได้เปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดจากการบริหาร และการจัดการเชิงคุณภาพแบบเก่าที่เน้นการตรวจจับโยง ให้หันมาเน้นการวางแผนป้องกันอย่าง เป็นระบบเพื่อ ไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการสร้างเชื่อมั่น ใจ กับผู้เกี่ยวข้องว่าผลผลิตที่ออกมาจะมีคุณภาพตามที่คาดหวัง ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การประกันคุณภาพเป็นวิวัฒนาการที่ต่อเนื่องมาจากการตรวจสอบและ การควบคุมเชิงคุณภาพ การประกันคุณภาพยังคงมีการเน้นความสำคัญของคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือวัดและ เทคนิควิธีวัด สิ่งที่เพิ่มขึ้นมาก็คือ การสร้างเชื่อมั่น ใจ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการออกแบบและขึ้น ดำเนินงานจนถึงขั้นที่ได้ผลผลิตออกมา นอกจากนี้ก็จะมีการนำผลการประเมินในทุกขั้นตอนมาใช้ เพื่อการวางแผน ออกแบบ และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการ ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

แนวการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับการศึกษาพื้นฐาน การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงาน ต่างๆ ในทุกระดับของวงการการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกัน เป็นระบบมุ่งหน้าไปใน ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนให้เป็น "มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรง ชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข" (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6) ทั้งนี้โดยอาศัยหลักการ และ วิธีการบริหาร และการจัดการคุณภาพ (Quality Management) สมัยใหม่ที่เน้นการสร้างเชื่อมั่น ใจ ให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าผลิตภัณฑ์หรือการบริการ ที่เป็นผลผลิตขององค์กร จะมีคุณภาพ มาตรฐานที่กำหนดไว้โดยที่ความมั่นใจนี้ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา ข้อเท็จจริง หลักฐาน เชิงประจักษ์ และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ

การสร้าง ความมั่นใจซึ่งเป็นแกนหลักของการประกันคุณภาพประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการอันได้แก่ การวางแผนป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นของการออกแบบ การกำกับดูแล ตรวจสอบและทบทวนเพื่อการปรับปรุง แก้ไขในทุกขั้นตอนของการผลิตซึ่งต่างจากรูปแบบการประเมินแบบเก่าที่เน้นการตรวจจับเมื่อปัญหาสำคัญในขั้นผลิต ได้เกิดขึ้นแล้ว นอกจากนี้การสร้าง ความมั่นใจยังรวมถึงการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยอันได้แก่ รูปแบบ กรรมวิธี และ เทคนิควิธีที่เป็นนวัตกรรมที่มีหลักฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือรองรับไปประยุกต์ใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการผลิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างมีเหตุผลว่า การดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งระบบจะนำไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างน่าไว้วางใจ และจะมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในวงจำกัดที่น้อยที่สุด การประกันคุณภาพในบริบทของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีมาตรฐานเป็นแกนนำการสร้าง ความมั่นใจจะเริ่มตั้งแต่ การกำหนดมาตรฐานในระดับเป้าหมายการศึกษาของชาติ โดยการนำข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้เชิงทฤษฎีและ เชิงประจักษ์ที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศมาใช้ในการกระบวนการ สร้างวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับสังคมไทยในอนาคตในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบและ แนวทางในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เหมาะสมกับกาลสมัยและทันเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงใน สังคมโลก และสามารถนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ต่อไป

การออกแบบและการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการต่อไปนี้

1. คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพ จะเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้บริโภครวมทั้งภายในและ ภายนอก
2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา และเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก ที่เน้นการวางแผนและเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว
3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถ ตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ หลักตรรกะ และความสมเหตุสมผล
4. การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลในบริบทของการประกันคุณภาพ มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ย้อนกลับสำหรับการใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจัดผิดหรือ การตัดสินให้รางวัลหรือ ลงโทษ

5. คุณภาพของการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรและแผนการสอน) และกระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน การบริหาร หลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพการศึกษาเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะและความมั่นใจ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับและการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด

8. ภาวะความเป็นผู้นำและความเอาใจจริงเอาใจ (Commitment) ของผู้บริหารสถานศึกษา และการกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรอบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติ ที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐาน ด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึงการพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุเทศ์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริม การจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของสถานศึกษาและการจัดทำรายงานของสถานศึกษารายงานประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา (Internal Audit)

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Audit)

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาทุกแห่งที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality Intervention)

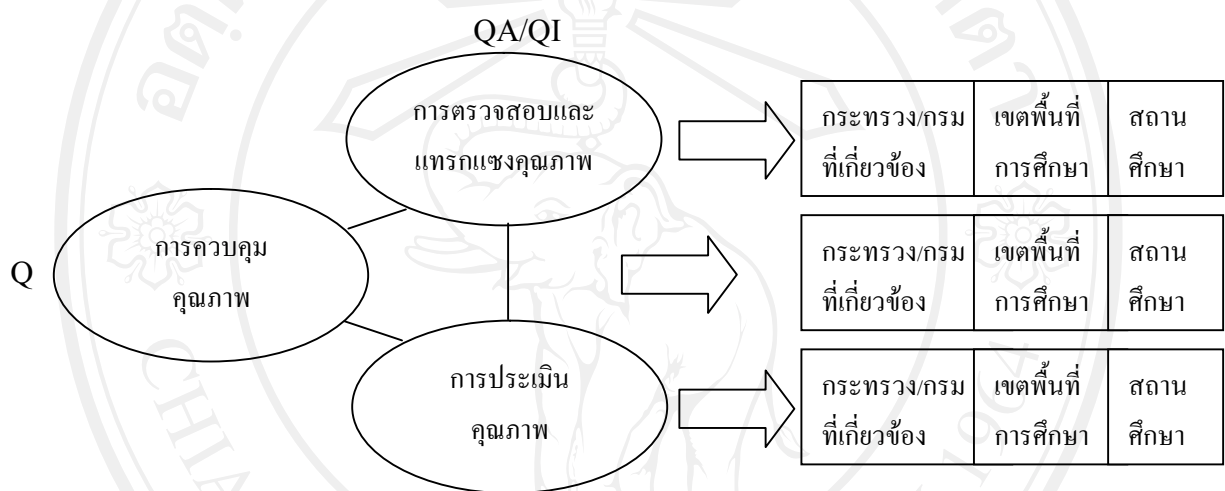
3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติ ในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน(External School Review)

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Accreditation)

การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (Total Quality Education) ดังแผนภูมิต่อไปนี้

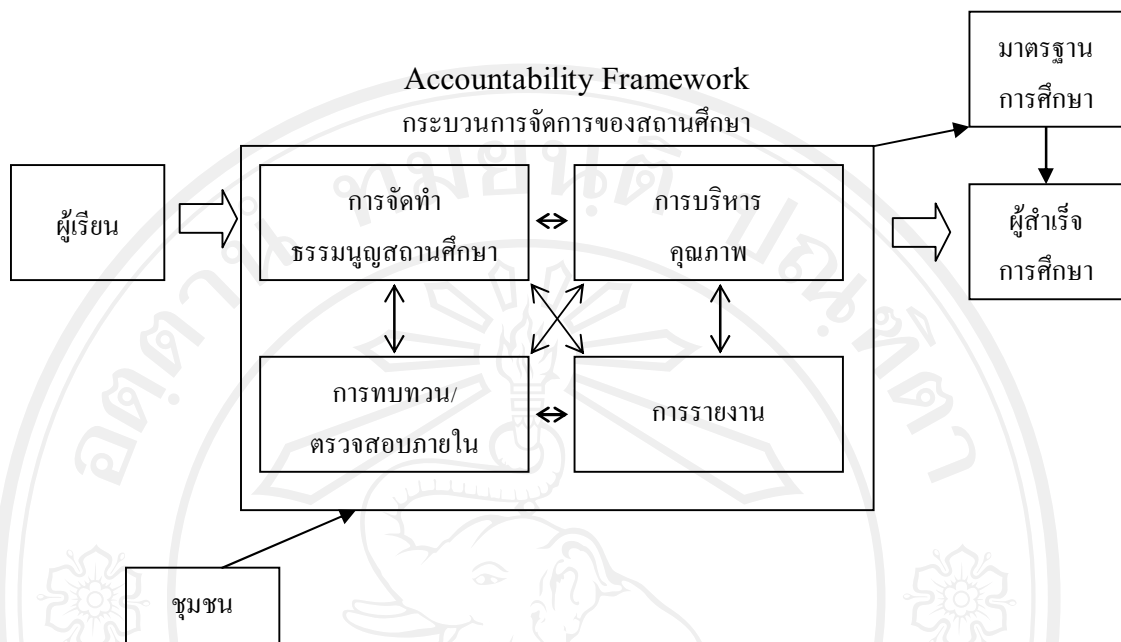
แผนภูมิที่ 2 กรอบการประกันคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ที่มา : สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2542, หน้า 151)

จากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษานั้น จะต้องมีการดำเนินงานที่เป็นวงจรทั้ง 3 ด้าน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพ การประเมินคุณภาพซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานทุกระดับที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แผนภูมิที่ 3 กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2542, หน้า 35)

จากแผนภูมิที่ 3 กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นกระบวนการจัดการของสถานศึกษา โดยยึดประโยชน์ของผู้เรียนและชุมชนเป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

ในส่วนของ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 13 - 14) ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน เช่นเดียวกันโดยมีข้อปลีกย่อยแตกต่างกันเล็กน้อย คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) การควบคุมคุณภาพเป็นองค์ประกอบที่กำหนดขึ้นเพื่อกำหนดสิ่งที่คาดหวัง และแนวทางที่จะไปถึงสิ่งที่คาดหวังนั้น ๆ ซึ่งองค์ประกอบของการควบคุมคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย
 - การกำหนดมาตรฐาน เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนซึ่งมักจะกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปนั้นจะแยกออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ตลอดจนการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่มุ่งการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน

การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน เป็นขั้นตอนของการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานในขั้นตอนนี้ขณะที่สถานศึกษาได้พัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่มาตรฐานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความช่วยเหลือ เช่น การนิเทศ ติดตาม การดำเนินการของโรงเรียน หากพบข้อบกพร่องให้โรงเรียนดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโดยเร็วและหากเกินความสามารถของโรงเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคงต้องให้ความช่วยเหลือเช่นกัน

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Internal Audit or Internal School Review) เป็นขั้นตอนที่นำสิ่งที่สถานศึกษาได้ปฏิบัติไปแล้วกลับมาตรวจสอบ ทบทวน ซึ่งอาจใช้วิธีประเมินตนเองหรือสถานศึกษาอื่น ๆ มาช่วยประเมินให้ หลังจากนั้นก็นำผลการประเมินดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นและจุดด้อย เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาของโรงเรียน โดยการ แก้ไขจุดด้อย และเสริมจุดเด่น โดยใช้กระบวนการนิเทศ ติดตาม กำกับช่วยเหลือ

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญ ๆ คือ การเก็บข้อมูลในแต่ละตัวบ่งชี้และมาตรฐานแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ เพื่อลงข้อสรุปว่า ตัวบ่งชี้และมาตรฐานใดอยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือไม่พอใจรวมทั้งจัดทำรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนเสนอต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลจากการประกันคุณภาพนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไปและการเตรียมโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการที่จะยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศให้อยู่ในระดับสูงขึ้นกว่าเดิม โดยอาศัยการดำเนินการภายใต้แนวคิด หลักการ และกรอบการประกันคุณภาพ ตามที่ได้กำหนดไว้

ประกันการศึกษามีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

ขั้นที่ 1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ขั้นที่ 2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

ขั้นที่ 3 การจัดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 6 การประเมินคุณภาพการศึกษาประจำปี

ขั้นที่ 7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

ขั้นที่ 8 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จากกรอบและแนวการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สรุปได้ว่า สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม มีความรับผิดชอบผลักดัน การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพบนพื้นฐานของความหลากหลาย

มาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาที่ควรทำความเข้าใจให้ตรงกัน มีดังนี้

4.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

4.2 มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา

4.3 มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร

4.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติครอบคลุม การจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท นั่นคือ ครอบคลุมการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่กว้างเพื่อให้ องค์การหลักที่จัดการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางนำสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้ มาตรฐานการศึกษาของชาติแบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการศึกษาเป็น ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับ ส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของชาติแบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและ พลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

4.2 มาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับการศึกษา

จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ องค์กรหลักที่จัดการศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมากำหนดเป็นมาตรฐานสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาพิเศษ ต้องจัดทำมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 ประเภทให้ครบถ้วน ขณะนี้ ได้มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและประกาศไปแล้ว ส่วนมาตรฐานการศึกษาพิเศษกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการ การจัดทำมาตรฐานดังกล่าวได้คำนึงถึงอุดมการณ์และหลักการของการศึกษาระดับ / ประเภะนั้นๆ ด้วยสถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้นี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในที่นี้ขอเสนอรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษา ดังนี้

4.2.1 มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็ก แต่ละบุคคล ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรม และวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่าง มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก

มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 5 เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น

มาตรฐานที่ 6 เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง

มาตรฐานที่ 7 เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 8 เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

4.2.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิตรวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

มาตรฐานที่ 10 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่าง
หลากหลาย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่
ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และ
ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทาง
ศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

4.2.3 มาตรฐานเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก

สำหรับมาตรฐานเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (สมศ.) องค์กรมหาชน ได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการ
ประกาศไปแล้วมาตรฐานเพื่อประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 14 มาตรฐาน 53
ตัวบ่งชี้ ซึ่งทั้ง 14 มาตรฐาน จะเป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานหมดแล้ว ส่วน
มาตรฐานเพื่อประเมินภายนอกระดับปฐมวัยมี 14 มาตรฐาน 50 ตัวบ่งชี้ ซึ่งทั้ง 14 มาตรฐาน
จะเป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยทั้งหมดเช่นเดียวกัน

4.3 มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็น
หลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งหมายถึงหลักสูตรที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน
มาตรฐานในที่นี้หมายถึง มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ พึงปฏิบัติได้เมื่อเรียน
จบการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และเป็น
ตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ตาม
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความเกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั่นคือ หาก
สถานศึกษาจัดการศึกษาตามหลักสูตร โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ครบถ้วน
ในแต่ละช่วงชั้น ในขณะเดียวกันก็พัฒนาองค์ประกอบอื่นๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้โดย

ดำเนินการอย่างจริงจังและเข้มแข็ง ย่อมส่งผลถึงคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง
แน่นอนในทำนองเดียวกัน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานการศึกษาที่ได้กล่าวมาจะช่วยทำให้การเตรียมการรับการประเมินได้
ถูกต้อง สถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องมาตรฐานการศึกษา และ
วิธีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและภายนอกอย่างถูกต้องตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

หลักการ และแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของ
สถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการ
ทางการศึกษาและเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542, หน้า 149 - 152) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการประกัน
คุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ การศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะไปสู่การพัฒนาตนเองของคนเรา คนที่ได้รับ
การศึกษาย่อมเหมาะสมก็คือนคนที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรมและ
ได้รับสิ่งดี ๆ การศึกษามีใช่เป็นเพียงการใช้ชีวิตระยะเวลาหนึ่งในสถานศึกษาเท่านั้น แต่เป็นเสมือน
ปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครั
หน้าที่การงาน ตลอดจนความก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ ยิ่งในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง
ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้
ไปจนถึงรูปแบบการใช้ชีวิตและวัฒนธรรมใหม่ ๆ มาสู่สังคมไทยการศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญใน
การช่วยให้คนมีหลักคิด รู้จักใคร่ครวญ เลือกรับ ปรับตัวกับเหตุการณ์และสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ชีวิต
ตลอดเวลา ระบบการศึกษาจะต้องตอบสนองการทำงานในยุคข้อมูลข่าวสาร การจัดการเรียนรู้ต้อง
ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากกว่าที่เป็นมาในอดีตบทบาทของผู้บริหาร
สถานศึกษา และผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลง

ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญยิ่ง
และคุณภาพ ทรัพยากรมนุษย์ส่วนหนึ่งจะมาจากการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากระบบ
สถานศึกษา ในขณะที่สังคมโลกพัฒนาเปลี่ยนแปลงเร็ว การศึกษาในระบบสถานศึกษาจำเป็นต้อง
ตอบสนองพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต

การศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้ต้องเป็น
การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยให้ทุกคนมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
ทางคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความรู้
ความสามารถ และทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และทันต่อการ เปลี่ยนแปลง

มีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและศักดิ์ศรี พัฒนาตนเอง และมีบทบาทร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

ปัจจัยที่จะส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่

1. หลักสูตร จะต้องให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรับความเป็นสังคมนานาชาติ และความเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร นั่นคือรัฐจะต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การพัฒนาความเป็นสากล ในส่วนของหลักสูตรจะต้องปลูกฝังเรื่องทักษะในการดำรงชีวิต และทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอในการที่จะไปศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพ

2. การจัดการเรียนรู้ จะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ และสามารถนำความรู้ในวิชาต่าง ๆ ไปบูรณาการใช้ในการดำรงชีวิต

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานมีการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีระบบการสร้างขวัญกำลังใจจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาระบบสารสนเทศ การทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการรายงานต่อผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยเหนือ ฯลฯ

ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียน เรียนอย่างมีความสุขมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและชุมชน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าใจเสริมแรงให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ู้วิธีการเรียนรู้มีส่วนร่วมมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่นได้สามารถสร้างสรรค์ สะสมองค์ความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาระบวนการคิดระดับสูง ฝึกปฏิบัติจริง ฯลฯ

4. กระบวนการบริหารจัดการ การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ต้องมุ่งให้เกิดสมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนา เอกชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา การบริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องมีการพัฒนาให้มีความทำงานที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มีระบบการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินความก้าวหน้า ระบบการรายงานที่เป็นมาตรฐาน เครือข่ายการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาต้องจัดทำทั้งเครือข่ายการพัฒนา

คุณภาพการเรียนรู้ เครือข่ายการบริหารและเครือข่ายชุมชนต้องนำองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชื่อมต่อกับกลไกการบริหารทางการศึกษา รวมทั้งระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

ในส่วนของสถานศึกษาต้องให้บริหารโดยอิสระตามนโยบายกระจายอำนาจโดยอยู่ในความเห็นชอบภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและประชาชน ให้มีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น สามารถตัดสินใจได้ในทุกระดับ สามารถจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น สามารถอนุมัติหลักสูตรโดยคณะกรรมการสถานศึกษา บนพื้นฐานที่ว่าถ้าสถานศึกษาได้ตัดสินใจแล้วจะเป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุดการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะผลักดันให้ปัจจัยต่าง ๆ มีคุณภาพและนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

เมื่อโรงเรียนดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่งแล้ว มีความจำเป็นต้องมีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพ เพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณา ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาดำเนินการได้ 2 ลักษณะคือ

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการประเมินตนเองของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมาย จุดเน้น และทิศทางการพัฒนาของโรงเรียน หลังจากดำเนินการแล้วควรนำมาผลมาปรับปรุงในส่วนที่เป็นจุดด้อย ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ก็ตาม

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นการตรวจสอบโดยคณะกรรมการจากภายนอกที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษา และให้ความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อดำเนินการตรวจสอบแล้วจะต้องจัดทำรายงานให้โรงเรียนทราบเพื่อนำผลมาปรับปรุง พัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

เขียนรายงานการประเมิน เมื่อตรวจสอบผลการประเมินตนเองแล้ว โรงเรียนจะต้องสรุปและรายงานผลการประเมินให้คณะกรรมการ/อนุกรรมการ /คณะทำงานประเมินตนเอง ครูผู้สอน นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบรูปแบบการรายงานผลการประเมินตนเองสามารถออกแบบให้เหมาะสมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นสารสนเทศที่ดีที่สุดในการสะท้อนภาพความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจุดเด่นและจุดด้อยที่จะต้องปรับปรุง ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 13 - 14) ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน เช่นเดียวกันโดยมีข้อปลีกย่อยแตกต่างกันเล็กน้อย คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) การควบคุมคุณภาพเป็นองค์ประกอบที่กำหนดขึ้นเพื่อกำหนดสิ่งที่คาดหวัง และแนวทางที่จะไปถึงสิ่งที่คาดหวังนั้น ๆ ซึ่งองค์ประกอบของการควบคุมคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

การกำหนดมาตรฐาน เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนซึ่งมักจะกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปนั้นจะแยกออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ตลอดจนการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่มุ่งการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน

การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน เป็นขั้นตอนของการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานในขั้นตอนนี้ขณะที่สถานศึกษาได้พัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความช่วยเหลือ เช่น การนิเทศ ติดตาม การดำเนินการของโรงเรียน หากพบ ข้อบกพร่องให้โรงเรียนดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโดยเร็วและหากเกินความสามารถของโรงเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของคงต้องให้ความช่วยเหลือเช่นกัน

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Internal Audit or Internal School Review) เป็นขั้นตอนที่นำสิ่งที่สถานศึกษาได้ปฏิบัติไปแล้วกลับมาตรวจสอบ ทบทวน ซึ่งอาจใช้วิธีประเมินตนเองหรือสถานศึกษาอื่น ๆ มาช่วยประเมินให้ หลังจากนั้นก็นำผลการประเมินดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อหาจุดเด่นและจุดด้อย เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาของโรงเรียน โดยการแก้ไขจุดด้อย และเสริมจุดเด่น โดยใช้กระบวนการนิเทศ ติดตาม กำกับช่วยเหลือ

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญ ๆ คือ การเก็บข้อมูลในแต่ละตัวบ่งชี้ และมาตรฐานแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ เพื่อลงข้อสรุปว่า ตัวบ่งชี้และมาตรฐานใดอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

หรือไม่พอใจรวมทั้งจัดทำรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนเสนอต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลจากการประกันคุณภาพนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป และการเตรียมโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการที่จะยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศให้อยู่ในระดับสูงขึ้นกว่าเดิม โดยอาศัยการดำเนินการภายใต้แนวคิด หลักการ และกรอบการประกันคุณภาพ ตามที่ได้กำหนดไว้

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก มีงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พุ่ม พรหมมินทร์ (2542) ได้ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพความพร้อมของโรงเรียนในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในภาพรวมพบว่าด้านผลผลิตมีความพร้อมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการตามลำดับ ส่วนปัญหาที่สำคัญที่พบก่อนจะมีการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ด้านผลผลิต คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำไม่สามารถสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ปกครอง และชุมชนได้ และด้านกระบวนการ คือ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและ ผู้ปกครอง ชุมชน

สำหรับ ชัย ปองเสงี่ยม (2543) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า ในด้านกระบวนการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองแต่การดำเนินการยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูขาดความรู้ความเข้าใจ ในการสอนที่เน้นกระบวนการที่หลากหลาย ขาดเทคนิคการสอนที่จะให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองทำให้นักเรียนขาดความพร้อมและขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองในด้านหลักสูตร มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนจัดปัจจัยที่เอื้อต่อหลักสูตรแกนกลางและการจัดการเรียนการสอน แต่ดำเนินการยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสาระของหลักสูตรท้องถิ่น ครูเห็นว่าต้องใช้เวลามากในการดำเนินการ

ในขณะที่ จูไร ตนานนท์ (2543) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา มีการประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียนมีการประเมิน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินการบริหารงานในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ได้ประเมินการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชีวิตจริง โรงเรียนได้พัฒนาให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ให้นักเรียนพัฒนาตนตามวิถีทางประชาธิปไตย พัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมตลอดจนพัฒนาให้นักเรียนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ผู้บริหารและครูวิชาการเห็นว่าการประเมินยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากกรรมการการศึกษาและครูเท่าที่ควร บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพและเกณฑ์การประเมินยังขาดตัวบ่งชี้ที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน

ในด้านของสงกรานต์ เดชปัญญา (2543) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของครู และผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารมีการรับรู้และเข้าใจในระดับมาก เกี่ยวกับเรื่อง ความรู้พื้นฐานแต่ละระดับการศึกษาและจัดสิ่งแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ สำหรับปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าบุคลากรยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อกระบวนการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญขาดแคลนบุคลากร นอกจากนี้ครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนวิชาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะเดียวกันครูและผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะให้โรงเรียนมีพัฒนาและเตรียมความพร้อมในทุกด้าน เช่น อาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ ด้านบุคลากรควรให้ครูมีจรรยาบรรณและภูมิใจในอาชีพตนเพื่อจะได้พัฒนาในด้านอื่นให้ประสบผลสำเร็จควรให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครู โดยให้มีการอบรมเรื่องวิจัยชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนควรออกไปประกอบวิชาชีพครู ให้ทุกคนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ควรมีการเลือกบุคลากรที่จะมาเป็นครูให้ตำแหน่งตรงความรู้ และความถนัดของผู้สอน

หลังจากนั้น ทวี มั่นตรง (2545) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านปัจจัยในประเด็นงานบุคลากรนั้น การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการปฏิบัติต่อเนื่องปานกลาง ด้านกระบวนการในประเด็นการจัดระบบงานนั้นการจัดระบบการบริหารงานที่ชัดเจนมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงความรู้ความสามารถ ในด้านผลผลิตมีการจัดทำเอกสารการประเมินผลตรงตามตัวบ่งชี้มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติต่อเนื่องปานกลางอาจเป็นปัญหาลำดับขั้นตอนการจัดทำเอกสารมากเกินไป ครูเกิดความสับสนในมาตรฐานของชาติ

ทางด้าน พิมพรรณ ทองงาม (2545) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการประกันมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนอนุบาลวิทยา อำเภอสนทราย จ.เชียงใหม่ พบว่ากระบวนการเตรียมความพร้อมของบุคลากรด้านการสร้างทัศนคติและแรงจูงใจ เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันมาตรฐานการศึกษาพบว่าทุกฝ่ายมีบทบาทในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ในส่วนของความรู้ความเข้าใจของบุคลากรด้านปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนในด้านการจัดการบริหารของโรงเรียน ด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่มาก ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับก่อนประถมของโรงเรียนความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนและการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

ส่วน บพิตร วิทยาวิโรจน์ (2545) ได้ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนมีความพร้อมตามมาตรฐานการศึกษาปัญหาที่พบคือผู้เรียนมีฐานะยากจน ส่วนความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการมีความพร้อมในเรื่องการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และมีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด แต่ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการโรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมตามมาตรฐานการศึกษา และความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านปัจจัยพื้นฐานในการศึกษายังมีความเหมาะสมน้อย โดยเฉพาะด้านอาคารสถานที่ การจัดการวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ มีความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ในปีเดียวกัน ยงยุทธ จัดผาบ (2545) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนด้านคุณภาพผู้เรียนนั้น โรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมให้มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทางด้านคุณภาพนักเรียนนั้น พบปัญหาทางครอบครัวทำให้คุณภาพของนักเรียนไม่ดี นักเรียนมีลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ขาดทักษะการหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดจิตสำนึกในการทำงาน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ไม่น่าพอใจ มีการเตรียมการสอนตาม ความต้องการของท้องถิ่น มีการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ปัญหาในการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอน คือครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ทำงานด้านอื่นมากกว่าการสอน ขาดขวัญกำลังใจ ขาดความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีและครูปรับตัวไม่ทันกับ

การเปลี่ยนแปลง ในด้านการบริหารนั้นมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการมี การจัดระบบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการ มีการส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องส่วนปัญหาด้านการบริหารโรงเรียนผู้บริหารเห็นว่าขาดงบประมาณสนับสนุน ครูขาดทักษะความรู้เฉพาะด้าน จัดบุคลากรไม่ตรงความรู้ความสามารถ

ทางด้าน ยันยงค์ สูงงาม (2545) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแจ้ห่ม จังหวัด ลำปาง พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านผลผลิต ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากการดำเนินงานขาดความร่วมมือจากบุคลากรของสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความต่อเนื่อง สถานศึกษาได้กำหนดให้ครูจัดทำเอกสารและหลักฐานประกอบเป็นจำนวนมาก และครูสนใจที่จะทำเอกสารมากกว่าการเน้นคุณภาพนักเรียนเป็นเป้าหมายหลัก ส่วนการดำเนินงานประกันคุณภาพ ด้านกระบวนการจัดการนั้นสถานศึกษาให้ความสำคัญกับด้านนี้มาก มีการเน้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในลักษณะของกรรมการสถานศึกษาและการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้าน กระบวนการเรียนการสอนนั้นครูยังขาดการวางแผนการสอนและเตรียมการสอน ขาดการพัฒนา เทคนิคการสอน ขาดการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังขาดการประเมิน ปรับปรุงการทำงานของตนเอง และการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัยนั้นผู้บริหาร มีการพัฒนาตนเองเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้น มีการปรับปรุงระบบการบริหารงานโดย เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น และผู้บริหารบางส่วนขาด การเป็นผู้นำทางวิชาการทำให้ ผู้ร่วมงานขาดความเชื่อมั่น

สำหรับ สมาน โปธิปัน (2545) ได้ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความพร้อม ในการประกันคุณภาพภายใน ในด้านปัจจัยนั้นผู้บริหารเห็นว่าครูมีความพร้อมและเข้าใจเป้าหมาย การจัดการศึกษาเป็นอย่างดีและมีความเห็นชอบ มีความรู้ความสามารถในการบริหารในด้าน การบริหารโรงเรียนนั้น โดยภาพรวมผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการจัดทำแผนปฏิบัติ การเพื่อเป็นเครื่องมือการปฏิบัติงานของโรงเรียนมากที่สุด มีการจัดโครงสร้างระบบการปฏิบัติงาน ชัดเจนในด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการวางแผน การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด

ในขณะที่โทโททัย กัญญาสาย (2545) ได้ศึกษาการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดลำพูน พบว่า สภาพก่อนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในก่อนรับการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้บริหารและครูระบุว่า มีรูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 ไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกแล้ว และศึกษาเอกสารแล้วนำมาร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานตั้งเกณฑ์ประเมินภายในและประเมินตนเอง รูปแบบที่ 2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจัดอบรมให้โรงเรียนที่มีความพร้อม หลังจากนั้นโรงเรียนประเมินตนเอง และขอรับการประเมินภายนอก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระบุว่า ผลการประเมินโรงเรียนโดยบุคคลภายนอก ที่ส่งผลให้โรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจาก ปัญหาด้านครูผู้สอน ผู้เรียนและกระบวนการ ครูไม่เปลี่ยนวิธีการสอน สอนเนื้อหามากกว่าสอนกระบวนการคิด รวมทั้งครูไม่ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ไม่นำผลการประเมินมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูควรมีวิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการสอนแบบบูรณาการ เน้นกระบวนการและสอนให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน เกิดจากการมีศักยภาพแตกต่างกัน นักเรียนไม่ชอบอ่านหนังสือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและให้นักเรียนบันทึกสรุปเรื่องและข้อคิดที่ได้จากการอ่านและควรจัดกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ ด้านกระบวนการ เกิดจากโรงเรียนไม่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน ขาดแผนควบคุมกำกับและรายงานผล ไม่นำข้อมูล และผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงงาน ควรนำข้อเสนอแนะ สมศ.มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อจัดทำแผนเร่งรัดพัฒนาคุณภาพ

ส่วน พิจิตรวรรณ พุทธวงษ์ (2546) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง พบว่าสภาพการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนในทุกมาตรฐานนั้นทางโรงเรียนยังดำเนินการไม่ครบถ้วนในด้านเอกสาร เนื่องจากครูมีภาระงานอื่นมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูไม่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูยังยึดการสอนแบบเดิมไม่มีการประเมินผลตามสภาพจริง สาเหตุเหล่านี้ อาจเกิดจากการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนยังไม่สมบูรณ์ ส่วนสภาพการเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการในทุกมาตรฐานนั้นส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับดี ในด้านปัจจัยใน ทุกระดับนั้นได้มีการดำเนินการในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ยกเว้นการแต่งตั้งกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การทำงานร่วมกับชุมชนทำได้ในเกณฑ์ดี ในส่วนของสภาพการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอกมีการทำงานในเกณฑ์ดี ในด้านความต้องการการช่วยเหลือส่วนใหญ่ต้องการวิทยากรในการให้ความรู้แก่บุคลากรครูและด้านงบประมาณเพื่อจัดซื้อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อใช้ดำเนินการ

ในขณะที่ วัลลภ ชัยกุล (2546) ได้ศึกษาความพร้อมในการรับการประเมินภายนอกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าด้านการจัดการระบบบริหารและสารสนเทศมีความพร้อมน้อยเกิดจากโรงเรียนไม่มีความพร้อมในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลเนื่องจากมีบุคลากรน้อย ขาดงบประมาณ ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดเก็บข้อมูล ขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่าง โรงเรียน ชุมชน ในด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีความพร้อมน้อย และการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษามีความพร้อมปานกลาง เนื่องจากสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความพร้อมมากทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเนื่องจากนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดอบรมพัฒนามาตรฐานอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน จัดทำแผนกลยุทธ์ ฯลฯ ในส่วนของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความพร้อมปานกลางโดยในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีความพร้อมมาก เนื่องจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหาดนโยบายส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานให้เป็นบุคลากรต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ในส่วนของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามีความพร้อมน้อย เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษามีความเข้าใจว่าเป็นภาระของหน่วยงานต้นสังกัด

ในปีเดียวกัน วัลลภ ไม้จำปา (2546) ได้ศึกษาความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา โดยองค์การภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษาและครู อำเภอหาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์การภายนอกด้านการพัฒนาคุณภาพนั้น มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญของคุณภาพการศึกษา ในด้านการติดตามคุณภาพนั้นเห็นว่าการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มีการวางแผนการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่สถานศึกษาขาดงบประมาณเงินอุดหนุนในการดำเนินงาน การประเมินคุณภาพ และการขาดความสม่ำเสมอในการดำเนินการตลอดจนขาดตัวชี้วัดของสถานศึกษาในการประเมินคุณภาพการศึกษา ส่วนความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์การภายนอกด้านการรายงานคุณภาพโดยรวมนั้น มีการรายงานและชี้แจงการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการการศึกษาค้นพื้นฐานได้ทราบการรายงานคุณภาพพบว่าสถานศึกษาขาดรูปแบบการรายงานที่ชัดเจน ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง

ปีต่อมา จารึก แก้วบุญปัน (2546) ได้ศึกษาความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านผู้เรียนมีความพร้อมมากในมาตรฐานที่ 10 นักเรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี เนื่องจากสังคมครอบครัว นักเรียนเอกชนส่วนใหญ่อยู่ในฐานะปานกลาง ดี ถึงดีมาก ด้านกระบวนการนั้นโรงเรียนมีความพร้อมมากในเรื่องโรงเรียนมีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาด้านปัจจัย พบว่าโรงเรียนมีความพร้อมมากในเรื่องครูมีวุฒิความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

สำหรับ พงษ์สุวรรณ โพธาสินธุ์ (2546) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านคุณภาพนักเรียนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน ในด้านกระบวนการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เปิดโอกาสให้ชุมชนและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการเรียนและทำแผนการสอน ปัญหาที่พบคือครูไม่เปลี่ยนแปลงแผนการสอน ในด้านการบริหารและการจัดการมีการปฏิบัติทุกกิจกรรม ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดงบประมาณขาดแคลนบุคลากร ตลอดจนการขาดการจัดทำแผนการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่องและการนำแผนการนิเทศไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

ปีต่อมา จุติรัตน์ ทองอินทร์ (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพนักศึกษา โดยจัดให้นักศึกษามีส่วนรวมจัดกิจกรรมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพิ่มทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีแก่นักศึกษาและส่งเสริมนักศึกษาจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ส่วนกระบวนการเรียนการสอน จัดให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง และเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย สำหรับปัญหาที่พบคือ นักศึกษาขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ ขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขาดทักษะในการใช้สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ ขาดการประเมินผล การเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร มอบหมายงานไม่ชัดเจน และการควบคุมกำกับและติดตามการนิเทศการปฏิบัติงานของครู

ขณะเดียวกัน สมจิต คำแสง (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ความสำคัญกับการจัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริม กิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนได้เรียนรู้พื้นฐานตามหลักสูตร บางส่วนยังไม่ได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการจัดทำแผน ไม่มีการประเมินความสอดคล้องในการจัดทำแผนในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติในการอบรมเรื่องแผนปฏิบัติงานให้กับบุคลากร ไม่มีการประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ไม่มีการจัดทำแผนการติดตามการดำเนินงานและไม่มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานการดำเนินงานด้านการตรวจสอบและทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ปฏิบัติตามการประเมินตามภารกิจของบุคลากรที่ได้รับมอบ ผู้บริหารมีการสร้างความตระหนักให้แก่คณะครูได้เห็นความสำคัญของการประเมิน มีการร่วมกันวางแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ส่วนเรื่องที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ คือไม่ได้ใช้วิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ไม่มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของโรงเรียนประกอบการตรวจสอบ

ในปีต่อมา สราวุธ สมอินสอน (2548) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เน้นให้ผู้เรียนเสียสละเพื่อส่วนรวมมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน มีการศึกษาหลักสูตรก่อนการจัดการเรียนการสอน มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นที่แสดงให้เห็นว่าครูมีมนุษยสัมพันธ์และมีความรับผิดชอบ ส่วนปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนยังขาดทักษะด้านกีฬา การจัดโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานยังไม่เป็นระบบ

ในปีเดียวกัน วันทนีย์ อินทร์บุรี (2548) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความพร้อมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ทั้งในด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหารและด้านครู ส่วนสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะมีดังนี้ ด้านผู้เรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ นักเรียนมีอิสระทางความคิดจึงแสดงออกทางพฤติกรรมมากเป็นพิเศษ ส่งผลให้ขาดระเบียบวินัยในชั้นเรียน ข้อเสนอแนะผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับกิจกรรม และเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัย ส่วนด้านผู้บริหารปัญหาที่พบ คือผู้บริหารไม่นำความคิดเห็นของบุคลากรส่วนใหญ่ตัดสินใจแก้ปัญหา ไม่มีเวลาพบปะนักเรียนและขาด

การวางแผนในการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรเลือกใช้หลัก PDCA ในการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กรและควรให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากร ส่วนด้านครู ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ครูยังขาดการสนับสนุนให้พัฒนาตนเองด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน โดยส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา ทั้งด้านการเข้ารับการอบรมทางวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ส่วน นัทธพงศ์ วงศ์ประสิทธิ์ (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในทุกกิจกรรมสำหรับคุณภาพนักเรียน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่วนด้านกระบวนการ เน้นคุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอน และจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักเรียนได้อย่างมีความสุข และปัจจัยได้ปฏิบัติตรงตามเป้าหมายของแผนการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนงบประมาณ จัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศให้ทันต่อการใช้งาน และไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีที่หลากหลาย

สำหรับ ชาญเจริญ ชื่อชวกรกุล (2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่สองของโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดลำปาง พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่ 2 ของโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดลำปาง มีมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านบริหารและการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี แต่มีมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ที่มีผลอยู่ในระดับพอใช้ ปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านคุณภาพผู้เรียนคือ ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์

จากศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในนั้น ต้องอาศัยการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในด้านกระบวนการเรียนการสอนโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมากขึ้นจากเดิม ในส่วนใหญ่นักเรียนพบว่า ด้านครูผู้สอน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนงบประมาณ ขาดการจัดทำแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และการนำแผนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ในส่วนของมาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอนนั้น

ครูมีความสนใจ และตั้งใจในการจัดการเรียนการสอน แต่บางส่วนที่ยังขาดขวัญและกำลังใจในการดำเนินงาน ในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนนั้น พบว่าส่วนใหญ่ักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น่าพอใจ ยังขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนมีการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น